

Tidigkristen arkitektur (7,5 hp)

Early Christian Architecture (7,5 ECTS credits)

Nivå: Grundnivå

Ämnesområde: TEOLOGI (teologiska kultur- och samhällsstudier)

Kurskod: 0301

Förkunskapskrav

Grundläggande behörighet för högskolestudier. Som programkurs i utbildningsprogrammet för kandidatexamen i teologi förutsätter kursen att A-kursen Introduktion i filosofi och teologi (30 hp) är fullgjord.

Utbildningsmål

Efter genomgången kurs förväntas den studerande kunna

- redogöra för den tidigkristna kyrkoarkitekturens variationer i olika regioner av medelhavsvärlden både vad gäller kyrkobyggnadens form och dess inredning, särskilt i städerna Rom, Ravenna och Konstantinopel;
- diskutera och kritiskt reflektera över den tidigkristna synen och vår tids syn på kyrkorummet som heligt rum;
- diskutera och analysera den tidigkristna arkitekturens förhållande till den samtida senantika monumentalarkitekturen.

Innehåll

Vad avgör hur en kyrka ser ut? Beror det på gudstjänst, teologi eller samtida kultur? För att gå till botten med vad som gör en kyrka till en kyrka måste man gå tillbaka till den tidigkristna arkitekturen. Hur gick det till när man för första gången byggde kyrkor som såg ut som kyrkor? Kursen handlar om hur de kristna under den romerska senantiken använde och till viss del anpassade klassisk monumentalarkitektur för sin gudstjänst, en gudstjänst som inte tycks ha avgjort byggnadens form. Vi studerar vad kyrkobyggnadernas form och inredningarnas varierande utformning i olika delar av den antika världen säger om den tidigkristna gudstjänsten. Frågan varför tidigkristna kyrkor såg ut som de gjorde handlar om den tidens kristna och deras förhållande till samtidens högsta kulturyttringar, och om spänningen mellan en ”kristen kultur” å ena sidan och de kristnas deltagande i samtidens kultur å den andra.

Undervisning och examination

Undervisning sker genom föreläsningar och diskussionsseminarier på distans samt läspensum enligt anvisningar. Examination sker genom en längre skriftlig examinationsuppgift (c:a 5-6 A4-sidor).

I anslutning till kursen ges möjlighet att besöka några av de miljöer som behandlas inom ramen för kursen under kursledarens ledning.

Litteratur

Följande tre är övergripande handböcker som gäller för hela kursen:

Olof Brandt, *Korset och kapitälet. De fornkristna kyrkorna och monumentaliteten*, Artos 2017 (114 sidor).

Cyril Mango, *Byzantine Architecture*, Milano: Electa 1985 eller senare, de första fem kapitlen (to.m. Justinianus) (circa 80 ss)

Kapitlen "The Fourth Century" och "The Fifth Century" i Richard Krautheimer, *Early Christian and Byzantine Architecture*, fjärde upplagan New Haven, London 1986 (200 ss)

Följande skall läsas inför enskilda seminarier enligt anvisningar. Möjlig digital tillgång till denna litteratur diskuteras vid kursinledningen:

Edward Adams, *The Earliest Christian Meeting Places. Almost Exclusively Houses?*, London: Bloomsbury 2016, kapitlen "The Christian Building at Dura Europos och The Christian Prayer Hall at Megiddo", ss. 89-99 (11 ss.)

Barbara A. Barletta, *The Origins of the Greek Architectural Orders*, Cambridge University Press 2001 eller senare, kapitlen "5. The Origins of the Orders: Reality and Theory" och "Conclusions" (32 ss.)

Olof Brandt, "The Archaeology of Roman Ecclesial Architecture and the Study of Early Christian Liturgy", in *Studia Patristica* 71 (2014), ss. 21-52 (32 ss.)

Olof Brandt, "Kyrkoskiljande kyrkorum", i *Signum* 2015, 8, ss. 21-28 (8 ss.)

Olof Brandt, "S:t Olavs nya katolska domkyrka i Trondheim", i *Signum* 2016, 8, ss. 35-37 (3 ss.)

Sible de Blaauw, "In view of the light: A hidden principle in the orientation of Early Christian church building", i Paolo Piva (ed.), *Medieval Art*, 2012, ss. 15-45 (31 ss.)

Richard Krautheimer, *Three Christian Capitals. Topography and Politics*, Berkeley, Los Angeles, London 1983, kapitlen "I Rome", "IV Rome again" och "Constantinople" (91 ss.)

Richard Krautheimer, "Santo Stefano Rotondo: conjectures", in *Römisches Jahrbuch der Bibliotheca Hertziana* 29 (1994), ss. 1-18 (18 ss.)

Mark J. Johnson, *San Vitale in Ravenna and Octagonal Churches in Late Antiquity*, Wiesbaden: Reichert 2018, kapitlet "Chapter 8 – Observations and Conclusions", ss. 149-160 (12 ss.)

James F. Osborne, "Monuments and Monumentality", i J. F. Osborne (ed.), *Approaching Monumentality in Archaeology*, Albany, NY 2014; ss. 1-19 (19 ss.)

Prokopios, Justinianus byggnader, bok 1, 27-78 om Hagia Sophia i Konstantinopel (5 ss.)

Ann Mari Yasin, *Saints and Church Spaces in the Late Antique Mediterranean. Architecture, Cult, and Community*, Cambridge 2009, kapitlet "Churches before architecture: approaches to sacred space in the early Christian world"; ss. 14-45 (32 ss.)

(Totalt 688 ss.)

Rekommenderad, icke obligatorisk bredvidläsningslitteratur:

“Prolegomena to a Historiography of Early Christian and Byzantine Architecture”, i W.

Eugene Kleinbauer, *Early Christian and Byzantine architecture: an annotated bibliography and historiography*, Boston 1992, xxiii-cxxiii (100 ss.)

William H. C. Frend, “The archaeology of the early Church. An historical survey”, i Kenneth Painter (ed.), *Churches built in ancient times. Recent studies in early Christian archaeology*, London 1993, ss. 1-16.

Se i övrigt ”Kursplaner: allmänna bestämmelser”.

Kursplanen fastställd 2018-07-23, rev. 2024-06-17

Kursplanen gäller fr.o.m. 2024-07-15